

BUTLLETÍ BIBLIOGRÀFIC

JAUME DE PUIG I OLIVER

JOSEP M.^a DE CASACUBERTA,
EDITOR DE TEXTOS CATALANS ANTICS

Com assenyalà ben justament Albert Manent,* l'origen de l'editorial Barcino cal relacionar-lo amb l'afany de Josep M.ª de Casacuberta per a realitzar una obra de difusió cultural, renunciant a endinsar-se en el món de l'estudi i estimant-se més d'aplicar-se a fornir materials perquè els altres poguessin erudir-se. Per un d'aquells contrastes amb els quals la història amaneix els destins personals, fou a través d'aquesta renúncia que Josep M.ª de Casacuberta, pel camí de la divulgació, arribà a convertir-se en un dels intel·lectuals de més prestigi i autoritat que ha tingut Catalunya els darrers anys.

Casacuberta ha estat el creador de la col·lecció «Els Nostres Clàssics», vastísim projecte d'edició de textos escrits en català des del segle XIII fins a l'inici del XVI. Inicialment el propòsit de l'empresa era de posar a l'abast del públic els millors textos literaris escrits en català antic, perquè augmentés el coneixement de la llengua i, amb aquest contacte, s'afinés l'estil del català modern. La col·lecció havia de tenir tres sèries. La sèrie A publicaria les obres més importants dels escriptors medievals. La sèrie B comprendria antologies de temes i d'autors. La sèrie C seria dedicada a estudis de llengua i literatura catalana antigues. L'única sèrie que ha tingut una vida constant és la primera, de la qual parlarem amb detenció tot seguit. La col·lecció B va rebre ben aviat una destinació diversa, com podrem comprovar. La sèrie C quedà tota en projecte.

De bell antuvi, com hem dit, la sèrie A havia de ser una col·lecció de divulgació. De tota manera, la sòlida formació de Casacuberta va fer que s'exigís a ell mateix i als seus col·laboradors que documentessin les edicions de textos amb un mínim d'aparat erudit, el qual, de moment, es limitava a un pròleg, algunes notes sobre el text i un glossari. També de bon començament els textos eren donats a vegades en forma de tria (és el cas, per exemple, de l'edició del *Tirant*) i amb ortografia moderna. Poc a poc, a mesura que Casacuberta anava obtenint la col·laboració dels erudits del país, aquesta concepció fou girada i la col·lecció A, a partir dels anys trenta i sobretot amb la represa de la postguerra, l'any 1947, esdevé una col·lecció de textos catalans antics donats en la seva integritat i amb el rigor crític habitual en les modernes edicions de textos: estudi de la tradició manuscrita, notes crítiques al text, aparat de fonts, glossari, etc. La col·lecció que havia de divulgar es torna crítica i es consolida ràpidament en aquest caràcter. A partir del número 101, el format de la sèrie és ampliat per tal de poder pre-

* Cf. A. MANENT, *Josep M.ª de Casacuberta i l'Editorial Barcino*, dins «Estudis de Llengua i Literatura Catalanes, I. Homenatge a Josep M. de Casacuberta, 1», Barcelona 1980, 11.

sentar més adequadament unes edicions que el pas del temps i la rigorosa tenacitat de Josep M.ª de Casacuberta han fet cada cop més complexes i riques.

Dins la col·lecció A han aparegut fins ara el text de *Lo Somni* de Bernat Metge, a cura del propi Casacuberta i de Lluís Nicolau d'Olwer; una selecció del *Tirant lo Blanc*, a cura de Josep M.ª Capdevila; un volum de *Poesies* de Ramon Llull, a cura de Ramon d'Alós-Moner; una tria de *Contes i Faules* extrets de les obres d'Eiximenis, a cura de Marçal Olivari; els textos sobre *L'Expedició dels catalans a Orient*, procedents de la *Crònica* de Muntaner, a cura d'E. B. (Editorial Barcino, és a dir, el propi Casacuberta) i de Miquel Coll i Alentorn; dos volums de la versió catalana medieval del *Decameró* de Boccaccio, a cura de Carles Riba i del mateix Casacuberta; un *Epistolari del segle XV*, a cura de Francesc Martorell; les *Obres menors* de Bernat Metge i Anselm Turmeda, a cura de Marçal Olivari; el *Regiment de la cosa pública* de Francesc Eiximenis, a cura del P. Daniel de Molins de Rei; el *Llibre de Amic e Amat* i el *Llibre de Ave Maria* de Ramon Llull, a cura de Marçal Olivari i de Mn. Salvador Galmés; la *Disputa de l'Ase* d'Anselm Turmeda, a cura de Marçal Olivari i el mateix Casacuberta; un volum de *Parlaments a les Corts Catalanes*, a cura de Ricard Albert i Joan Gassiot; el *Llibre de les Dones o Spill* de Jaume Roig, a cura de Francesc Almela i Vives; l'*Excitatori de la pensa a Déu* de Bernat Oliver, a cura de Pere Bohigas; la *Doctrina compendiosa*, de Francesc Eiximenis, a cura del P. Martí de Barcelona; el *Consolat de Mar*, a cura de F. Valls i Taberner; la versió catalana del *Breviloqui* de Joan de Galles, a cura del P. Norbert d'Ordal; el *Llibre de Feyts d'Armes de Catalunya* del Pseudo-Boades, a cura d'Enric Bagué i Miquel Coll i Alentorn; *Curial e Güelfa*, a cura de Ramon Aramon i Serra; els *Diàlegs* de Sant Gregori en traducció catalana antiga, a cura de Jaume Bofarull i A.-J. Soberanas; *La fi del comte d'Urgell*, a cura de Xavier de Salas Bosch; el *Llibre de Meravelles* de Llull, a cura de Mn. Salvador Galmés; els *Usatges de Barcelona*, a cura de Josep Rovira i Ermengol; una tria de *Novelletes exemplars*, a cura de Ramon Aramon; *Scipió e Anibal. De Providència (de Sèneca) i De arra de ànima (d'Hug de Sant Víctor)* d'Antoni Canals, a cura de Martí de Riquer; el *Llibre de Evast e Blanquerna* de Llull, a cura de Mn. Salvador Galmés; dos volums dobles d'*Obres catalanes* d'Arnau de Vilanova, a cura del P. Miquel Batllori; cinc *Tractats de cavalleria*, a cura de Pere Bohigas; la *Crònica* de Desclot, a cura de Miquel Coll i Alentorn; una antologia de *Cançons nadalenques del segle XV*, a cura de Josep Romeu i Figueres; el *Recort* de Gabriel Turell, a cura d'Enric Bagué; les *Poesies* d'Andreu Febrer, a cura de Martí de Riquer; cinc volums de *Poesies* d'Ausiàs March, a cura de Pere Bohigas; les *Poesies* de Gilibert de Pròixita, a cura de Martí de Riquer; un primer volum de l'*Epistolari de Pere III* (per desgràcia no continuat), a cura de Ramon Gubern; tres volums de *Teatre hagiogràfic*, a cura de Josep Romeu; el *Cercapou* d'Eiximenis, a cura de G. E. Sansone; la traducció catalana medieval dels *Viatges de Marco Polo*, a cura d'Annamaria Gallina; un *Llibre d'Hores* català, a cura de Germà Colon; dos volums de *Teatre profà*, a cura de Josep Romeu; tres volums de *Lletres de Batalla*, a cura de Martí de Riquer; dos volums de *Bestiaris*, a cura de Saverio Panunzio;

la *Història de Jacob Xalabín*, a cura d'Arseni Pacheco; la versió catalana del *Libre de consolació* d'Albertano da Brescia, a cura de G. E. Sansone; la traducció del *Mirall de la Creu* de Domenico Cavalca, a cura d'A. Gallina; les *Obres catalanes* de Francesc Moner, a cura de Peter Cocozzella; els *Furs de València*, a cura de Germà Colon i Arcadi Garcia; el *Llibre del Tresor* de Brunetto Latini, a cura de Curt J. Wittlin; el *Testament de Bernat Serradell*, a cura d'Arseni Pacheco; la *Doctrina Pueril* de Llull, a cura de Gret Schib; la traducció de la *Divina Comèdia* d'Andreu Febrer, a cura d'A. Gallina; la versió catalana de F. de Santcliment de les *Flors de Virtut*, a cura d'Anna Cornagliotti; un volum de *Teatre Bíblic. Antic Testament*, a cura de Ferran Huertas Viñas; el *Libre de Sent Soví*, a cura de Rudolf Grewe; l'*Arbre de Filosofia d'Amor* de Llull, a cura de Gret Schib; el *Memorial del Peccador Remut* de Felip de Malla, a cura de Manuel Balasch; i un primer volum de *Correspondència política* de Felip de Malla, a cura de Josep Perarnau.

Dins la col·lecció B (volums en quart), aparegué l'any 1929 el primer volum del *Terç del Crestià* de Francesc Eiximenis, a cura dels PP. Martí de Barcelona i Norbert d'Ordal. L'edició de les notes i del glossari era promesa per al final de l'obra. El 1932 apareixia el tercer volum, que abasta fins al capítol 352, quedant l'edició estroçada en aquest punt (una tercera part de tot el *Terç*). Els anys 1932 i 1934 es publicaren sengles volums dels *Sermons* de sant Vicent Ferrer, segons el manuscrit de la Seu de València, a cura de Josep Sanchis Sivera. El 1975 i el 1977 Gret Schib publicava el tercer i quart volums dels sermons vicentins, amb notes crítiques. La guerra civil i les dificultats de la postguerra van fer inviablable la continuació de la col·lecció B, que havia d'aplegar els escrits més llargs dels escriptors catalans antics. És d'esperar, però, que no tardi a ser represa i que d'una vegada algú emprengui l'edició dels grans textos medievals que jauen en el silenci de les biblioteques.

Com és observable al simple esguard, Casacuberta va saber obtenir la col·laboració, des del principi, dels filòlegs i crítics més representatius de l'escola catalana. Després de la guerra, sabé recaptar la dels catalanòfils italians, suïssos i, darrerament, americans, amb la qual cosa «Els Nostres Clàssics», a més d'una iniciativa editorial reeixida, ha estat i continua essent un punt de contacte entre els conreadors de la filologia i la història literària catalanes.

Ultra el seu caràcter d'editor crític dels textos catalans, i fidel a la seva idea inicial de divulgar entre el públic la nostra literatura antiga, Casacuberta ha estat també l'editor popular d'autors antics. A la «Col·lecció Popular Barcino» hi publicà a partir del 1926 la *Crònica* de Jaume I, amb el text original i una versió moderna al costat, la *Crònica* de Muntaner, unes *Pàgines escollides* de Ramon Llull a cura de Ramon d'Alós-Moner, el *Llibre d'Amic i Amat* de Llull, a cura de Ramon Aramon i Serra (en versió moderna); *El Desafiament de Bordeus* extret de la crònica de Bernat Desclot, versió a cura de Ramon Aramon i Serra; unes *Pàgines escollides* de Ramon Muntaner a cura de Ramon d'Alós-Moner; *Sor Natana* de Ramon Llull, extret del *Blanquerna*, a cura d'Enric Bagué; unes *Pàgines escollides* de Sant Vicent Ferrer, a cura de Joan Fuster; i *Pàgines escollides d'Ausiàs March*, a cura de Pere Bohigas.